

JAK OBYWATELE I OBYWATELKI MOGĄ WPŁYWAĆ NA DZIAŁANIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO?¹

CELE LEKCJI

Po zajęciach uczniowie i uczennice:

- potrafią wskazać przykłady ostatnich działań Parlamentu Europejskiej (dalej: PE), na których kształt mieli lub próbowali mieć wpływ obywatele i obywatelki Unii Europejskiej;
- potrafią opisać min. dwa narzędzia bezpośredniego wpływu obywateli i obywaterek na pracę eurodeputowanych (np. petycja, europejska inicjatywa obywatelska, konsultacje);
- wiedzą, w jakiej sprawie można złożyć petycję do PE oraz jak ją sformułować.

METODY I FORMY PRACY

- dyskusja
- praca w grupach

ŚRODKI I MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

- tablica i kreda lub markery i flipchart
- dostęp do internetu i rzutnik
- wydruk **Materiału pomocniczego**

PRZED ZAJĘCIAMI

Poleć uczennicom i uczniom, by wyszukali w mediach i na stronach poświęconych instytucjom unijnym informacji o takich działaniach UE, które wynikały z zaangażowania i bezpośredniego wpływu obywateli i obywaterek UE lub które podejmowane były w opozycji do postulatów zgłaszanych przez obywateli i obywatelki.

Poproś, by uczniowie i uczennice zwrócili uwagę na to, jakiego rodzaju były to narzędzia – spisali je i sprawdzili, na czym one polegają.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

1. CO PO WYBORACH? (15 MINUT)

Zapytaj uczniów i uczennice, czy pamiętają, kiedy były ostatnie wybory do PE, a następnie, czy ich zdaniem obywatele i obywatelki mogą wpływać na pracę instytucji UE (w tym PE) w okresie między wyborami. Poproś, by odwołując się do wykonanego przed lekcją zadania domowego, uzasadnili swoją wypowiedź i podali konkretne przykłady.

Na tablicy lub flipcharcie wypiszcie możliwości bezpośredniego wpływania na prace instytucji europejskich. Będą to m.in:

- **Petycja do PE** o zajęcie się konkretną sprawą w interesie własnym lub w interesie publicznym. Przedmiot sprawy musi wchodzić w zakres kompetencji UE i nie może

¹ Scenariusz opracowany z wykorzystaniem pomysłów Anny Samel i Izabeli Jaskułki-Turek.

to być dziedziną, w której decyzje podejmowane są na szczeblu lokalnym lub krajowym. Sprawa musi też dotyczyć bezpośrednio osoby składającej petycję.

- **Europejska inicjatywa obywatelska.** Oznacza ona możliwość grupowego zwrócenia się do Komisji Europejskiej o przygotowanie projektu aktu prawnego. Petycję musi podpisać co najmniej milion obywateli z co najmniej jednej czwartej państw członkowskich UE. Na unijnej stronie internetowej ([link](#)) można zgłosić własną inicjatywę, śledzić zarówno aktualne inicjatywy (i wyrazić dla nich poparcie), jak i te, które już zakończyły się sukcesem.
- **Skarga do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich** dotycząca niewłaściwego administrowania w instytucjach i organach UE.

Zwróć uwagę uczniów i uczennic na to, że obywatelki i obywatele UE mogą również bezpośrednio kontaktować się z europejskimi instytucjami i organami doradczymi oraz mają prawo otrzymać odpowiedź w jednym z 24 języków urzędowych UE. Mają też prawo dostępu do dokumentów wewnętrznych PE, Rady UE i Komisji Europejskiej ([link](#)).

W miarę możliwości wyświetlaj polecane linki na rzutniku.

Podkreśl, że w demokratycznych państwach podobne instrumenty dostępne są też na szczeblu krajowym (może uczniowie i uczennice potrafią podać ich odpowiedniki w Polsce?).

Warto przypomnieć młodzieży, że krajowi reprezentanci i reprezentantki w PE uprawiają politykę na forum europejskim, ale mają też od jednego do kilkunastu biur regionalnych w kraju i zatrudniają rzeszę osób, których zadaniem jest organizowanie działań w regionie. Prawie wszyscy posłowie i posłanki do PE prowadzą strony internetowe, na których zamieszczają informacje o tym, jakimi sprawami zajmują się w PE.

Na stronie PE można odnaleźć profile eurodeputowanych i sprawdzić, w jakich komisjach i delegacjach pracują. Wszystkie informacje na ten temat uczniowie i uczennice znajdą tutaj: [link](#).

Możliwe jest również zapoznanie się z efektami pracy eurodeputowanych, to znaczy przeczytanie ich raportów, wypowiedzi plenarnych oraz rezolucji, deklaracji i pytań, które wnieśli na forum izby.

2. PETYCJA DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO (30 MINUT)

Jednym z ważniejszych narzędzi bezpośredniego wpływania na prace instytucji UE jest petycja. Powiedz uczniom i uczennicom, że co roku do PE wpływa około tysiąca petycji, a średnio co trzecia jest uznawana za poprawną formalnie (czyli dopuszczalną). Obywatele i obywatelki Polski są w czołówce pod względem liczby składanych petycji.

Jedne z wystosowanych do tej pory przez polskie organizacje pozarządowe petycje do Parlamentu Europejskiego dotyczyły budowy drogi ekspresowej Via Baltica, obwodnicy Warszawy, budowy rurociągu na dnie Bałtyku oraz rozbudowy Kolei Linowej z Kuźnicy na Kasprowy Wierch. Wszystkie zwróciły uwagę PE. Zagrożenia ekologiczne związane z budową gazociągu rosyjsko-niemieckiego na dnie Bałtyku stały się przedmiotem sprawozdania i debaty plenarnej Parlamentu Europejskiego. Tymczasem sprawa dot. rozbudowy i modernizacji kolei linowej Kuźnica– Kasprowy Wierch na terenie Tatrzańskiego Parku Narodowego bez oceny skutków jej wpływu na przyrodę Tatr została potraktowana przez członków Komisji Petycji jako priorytetowy konflikt przyrodniczy w Polsce oraz rażąco przykład nieprzestrzegania przez nasz kraj dyrektyw Unii Europejskiej.

W latach 2017–2018 obywatele polscy kilkakrotnie składali do PE petycje w sprawie naruszenia i/lub nieprzestrzegania konstytucji przez władze ustawodawcze i wykonawcze. Zdarzają się też petycje dotyczące dyskryminowania obywateli i obywaterek polskich przez niektóre organy administracyjne w innych krajach (np. w Niemczech), czy oskarżające niemiecki Urząd ds. Dzieci i Młodzieży Jugendamtu o blokowanie kontaktu z córkami (w wyniku tej petycji doszło do kontroli Jugendamtów).

Podkreśl, że dzięki składanym petycjom Parlament, za pośrednictwem Komisji Petycji, może stale weryfikować sposób wdrażania prawodawstwa europejskiego oraz mierzyć zakres, w jakim instytucje europejskie odpowiadają na problemy istotne dla obywateli i obywaterek.

Następnie podziel uczniów i uczennice na cztery grupy. Poproś zespoły, aby sformułowały treść petycji do PE, w której chcą zwrócić uwagę eurodeputowanych na wybrany problem dot. swojej okolicy. Przypomnij, jakich kwestii mogą dotyczyć petycje składane do PE (**Materiał pomocniczy. Petycja do Parlamentu Europejskiego**): ochrony środowiska naturalnego, ochrony konsumentów, swobodnego przepływu osób, towarów i usług oraz rynku wewnętrznego, zatrudnienia i polityki społecznej, wzajemnego uznawania kwalifikacji zawodowych.

Zanim uczniowie i uczennice przystąpią do opracowania petycji, powinni zapoznać się z całym materiałem pomocniczym.

Po zakończeniu pracy w grupach, poproś jedną osobę z każdej grupy o prezentację treści petycji na forum klasy. Wspólnie zastanówcie się, czy spełnia ona wymagania formalne (czy dotyczy jednego z dopuszczalnych tematów i czy zawiera wszystkie wymagane elementy).

DLA CHĘTNYCH

Zachęć młodzież do przeglądania strony ([link](#)), za której pośrednictwem można nie tylko złożyć własną petycję, ale także śledzić aktualne petycje online (i wyrazić poparcie dla tych, które zostaną dopuszczone przez Komisję Petycji).

Ten projekt otrzymał dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej:

Treści przedstawione w publikacji odzwierciedlają stanowisko autorów projektu, a Parlament Europejski nie ponosi odpowiedzialności za jakiegokolwiek wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Materiał pomocniczy

PETYCJA DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO²

Składanie skarg do Komisji Petycji Parlamentu Europejskiego jest jedną z najbardziej dostępnych dróg dochodzenia swoich praw przez obywateli Unii Europejskiej. Czasem wystarczy pismo liczące trzy zdania, żeby problemem zajęli się posłowie do PE

przewodniczący Komisji Petycji Parlamentu Europejskiego
poseł Marcin Libicki

CO TO JEST PETYCJA?

Petycja jest prośbą wnoszoną do władz. Jej celem jest skłonienie władz do zajęcia określonego stanowiska w jakiejś sprawie lub podjęcia decyzji zgodnej z oczekiwaniami osoby wnoszącej petycję.

Petycja do PE może zawierać indywidualny wniosek, skargę lub komentarz dotyczący stosowania prawa wspólnotowego, lub też wezwanie PE do przyjęcia stanowiska w danej sprawie. Petycje umożliwiają zwrócić uwagę eurodeputowanych na wszelkie przypadki naruszania praw obywateli i obywaterek Unii Europejskiej przez państwa członkowskie, władze lokalne lub instytucje.

KTO MOŻE ZŁOŻYĆ PETYCJĘ DO PE?

Petycję mogą złożyć:

- Obywatele i obywatelki Unii Europejskiej (czyli któregokolwiek z państw członkowskich). Może to być indywidualna osoba, np. Jan Kowalski, bądź grupa osób, np. organizacja ekologiczna lub związek zawodowy.
- Osoby zamieszkałe w którymś z państw członkowskich (czyli nie muszą być to obywatele i obywatelki UE –petycję może złożyć np. Amerykanin przebywający czasowo w kraju należącym do Unii).
- Członkowie lub członkinie stowarzyszeń, przedsiębiorstw lub organizacji z siedzibą w którymś z państw członkowskich UE (np. chińska firma z siedzibą w kraju Unii).

JAK ZŁOŻYĆ PETYCJĘ?

Petycję można złożyć na dwa sposoby:

- Za pomocą formularza online dostępnego na stronie PE ([link](#), [link](#)).
- Listownie – należy pamiętać o czytelnym podpisie i podaniu danych adresowych. Petycja może być napisana jak zwykły tekst, w tym wypadku nie ma wymogu używania formularza.

² Materiał został przygotowany przez Instytut Spraw Publicznych. Opracowała: Elżbieta Kaca.

JAK NALEŻY NAPISAĆ PETYCJĘ?

Petycję można złożyć w dowolnym języku urzędowym UE, czyli także **po polsku**. Należy pamiętać, że petycja **może dotyczyć tylko następujących kwestii**:

- ochrony środowiska naturalnego
- ochrony konsumentów
- swobodnego przepływu osób, towarów i usług oraz rynku wewnętrznego
- zatrudnienia i polityki społecznej wzajemnego uznawania kwalifikacji zawodowych.

Zakres spraw, w których można wnieść petycję, wynika z tego, że sprawy te są w pewnym stopniu regulowane przez prawo unijne i wynikają z kompetencji Unii Europejskiej. **Jeśli petycja nie dotyczy powyższych spraw, zostanie odrzucona jako niedopuszczalna**, czyli niespełniająca wymogów formalnych.

Petycja powinna zawierać jedynie fakty istotne dla przedstawianego problemu, bez zbędnych szczegółów. Powinna być napisana w jasny i czytelny sposób.

W petycji istotne są następujące informacje:

- odwołanie się do przepisu prawnego w UE, który reguluje daną sprawę;
- wskazanie organu lub instytucji, którą skarżymy;
- wskazanie tematu skargi (opis sytuacji, kontekstu);
- argumenty, które przemawiają za słusznością skargi.

JAKIE DZIAŁANIA MOGĄ ZOSTAĆ PODJĘTE PRZEZ KOMISJĘ PETYCJI?

- Komisja Petycji może **zwrócić się do Komisji Europejskiej o przeprowadzenie wstępnego dochodzenia**, co może doprowadzić do wszczęcia postępowania przed Europejskim Trybunałem Sprawiedliwości. Trybunał może ukarać państwo członkowskie wysoką grzywną za nieprzestrzeganie prawa wspólnotowego. **Jest to narzędzie wykorzystywane tylko w najważniejszych sprawach.**
- Komisja Petycji może **przekazać petycję innym komisjom PE**. Te z kolei mogą na przykład uwzględnić petycję w pracach nad nowymi propozycjami prawnymi.
- W wyjątkowych przypadkach Komisja Petycji może **przedstawić PE sprawozdanie** (jest ono poddawane pod głosowanie na posiedzeniu plenarnym) lub przeprowadzić wizytę wyjaśniającą.
- Komisja Petycji może **nawiązać współpracę z władzami krajowymi lub lokalnymi państw członkowskich** (czyli jeśli petycja dotyczy Polski, może zostać nawiązana współpraca z urzędami polskimi).
- Komisja Petycji może doradzić kontakt z rzecznikiem praw obywatelskich w kraju członkowskim, ewentualnie komisją petycji na szczeblu krajowym.
- Możliwe jest też podjęcie przez Komisję Petycji innych działań, które uzna ona za właściwe dla pomyślnego rozwiązania sprawy.

Należy pamiętać, że Komisja Petycji Parlamentu Europejskiego **nie ma prawa uchylać decyzji sądowych w prawie członkowskim**.

Warto wiedzieć, że w praktyce Komisja Petycji posługuje się **przede wszystkim środkami nacisku politycznego**. Może przyjąć stanowisko w danej sprawie i wezwać w nim władze kraju członkowskiego lub władze lokalne winne naruszenia praw osoby skarżącej do uregulowania sytuacji. Przykładowo, jeśli petycja dotyczy ekologii i kolejki tatrzańskiej, Komisja Petycji może przyjąć stanowisko popierające zamknięcie kolejki i wezwać polskie władze z danego województwa do rozpatrzenia sprawy. W sprawach większej wagi

Komisja może przygotować raport, który zostanie przedstawiony na sesji plenarnej PE. Rządy państw członkowskich dążą zwykle do uniknięcia skandalu na arenie europejskiej i dbają o swój wizerunek, dlatego środki nacisku politycznego są skuteczne. W świecie, w którym media mają duży wpływ na opinię publiczną, politycy i polityczki wolą unikać kontrowersji.

DLA CHĘTNYCH

Już wkrótce, 9 czerwca 2024 roku, wybierzemy nowych eurodeputowanych. Zapoznajcie się z krótkim poradnikiem, który może ułatwić Wam kontakt z nowowybranymi posłami i posłankami do PE.

Jak nawiązać kontakt z posłem lub posłanką do PE?

- **Możecie wysłać e-mail na oficjalny adres** nadawany przez PE według wzoru imię.nazwisko@europarl.europa.eu.
- **Eurodeputowani i eurodeputowane zwykle odpowiadają na pytania zadawane w formie elektronicznej.** Należy pamiętać, że pytania powinny być konkretne. Mogą one dotyczyć nie tylko działalności PE, ale również spraw istotnych w UE, jak fundusze strukturalne czy programy stażowe.
- **Do eurodeputowanych można również zwracać się z prośbą o interwencję w sprawach unijnych.** Nie mają oni prawa (w przeciwieństwie do posłów i posłanek w Sejmie RP) wносить spraw na poziom odpowiednich instytucji krajowych, ale często są zainteresowani podniesieniem danej kwestii w mediach lub na forum publicznym. Za przykład może posłużyć sprawa młodych rolników, którzy wnieśli sprawę do jednego europosłów zajmujących się rolnictwem. Sprawa dotyczyła złych zasad przydzielania dopłat rolniczych w ramach jednego z programów unijnych i została uwzględniona przez posła w debacie publicznej.
- **Posłowie i posłanki do PE organizują spotkania otwarte,** podczas których prezentują swoją działalność wyborcom i wyborczyniom.

Co poseł lub posłanka może zrobić dla Was?

- **Posłowie i posłanki organizują wizyty studyjne do PE dla różnych grup obywateli i obywaterek.** Wizyta w PE to świetna okazja, żeby zapoznać się z funkcjonowaniem tej instytucji w praktyce. Możliwość wyjazdu jest w zasięgu każdej zainteresowanej osoby.
- **Wielu deputowanych aktywnie promuje unijne środki pomocowe.** Biura poselskie organizują szkolenia i spotkania informujące o programach unijnych.
- Niektórzy eurodeputowani i eurodeputowane prowadzą **autorskie programy** (np. „Europa bliżej obywatela”, „Eurolekcje” w szkołach).

Przeanalizujcie stronę internetową eurodeputowanego wybranego w 2014 roku w Waszym okręgu wyborczym i na tej podstawie wymieńcie inicjatywy, które podjął w ostatniej kadencji. Czy słyszeliście o jego działaniach w lokalnych mediach?